

РЕШЕНИЕ

№ 79

гр. София, 06.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-Д СЪСТАВ, в публично заседание на тридесети септември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Красимир Мазгалов

Членове: Силвана Гълъбова
Мария Стойкова

при участието на секретаря Илияна Ив. Коцева
като разгледа докладваното от Мария Стойкова Въззивно гражданско дело № 20221100501394 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 - 273 ГПК.

С решение от 16.08.2021 г., постановено по гр.д. № 45662/2016 г. по описа на СРС, 44 състав, са уважени предявените от В. И. С. и К. Т. И. срещу „Ю.Б.“ АД осъдителни искиове за заплащане на сумите, както следва:

- на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата от 14047,01 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г. по Договор за кредит за извършване на строеж/довършване на недвижим имот № HL25296 от 03.08.2007 г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 12.08.2016 г. до окончателното изплащане;
- на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата от 589,27 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за годишна такса за управление на кредита за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г. по Договор за кредит за извършване на строеж/довършване на недвижим имот № HL25296 от 03.08.2007 г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 12.08.2016 г. до окончателното изплащане;
- на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата от 4085,47 лв., представляваща недължимо платени суми за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент на възнаградителната лихва по Договор за кредит за извършване на строеж/довършване на недвижим имот № HL25296 от 03.08.2007 г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 12.08.2016 г. до окончателното изплащане;
- на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от 57,41 лв., представляваща недължимо платени суми за годишна такса за управление на кредита за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент по Договор за кредит за извършване на строеж/довършване на недвижим имот № HL25296 от 03.08.2007 г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 12.08.2016 г. до окончателното изплащане;

С решението са отхвърлени претенциите, както следва: за разликата над 14047,01 лв. до пълния предявен размер от 19368,58 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г.; за разликата над 589,27 лв. до пълния предявен размер от 692,91 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за годишна такса за управление на кредита за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г.; за разликата над 4085,47 лв. до пълния предявен размер от 9660,88 лв., представляваща недължимо платени суми за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент на възнаградителната лихва; и за разликата над 57,41 лв. до пълния предявен размер от 62,62 лв., представляваща недължимо платени суми за годишна такса за управление на кредита за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент.

Срещу решението в частта, в която са уважени предявените искове е подадена въззивна жалба от ответника в първоинстанционното производство „Ю.Б.“ АД. Със същата се излагат оплаквания за неправилност и необоснованост на първоинстанционното решение, както и за нарушение на процесуалните правила при постановяването му. Поддържа се, че оспорените от ищите клаузи не са неравноправни. Твърди се, че клаузите са уговорени индивидуално, след проведени предварителни преговори, при съобразяване волята на страните. Неправилно съдът е приел, че ищите са поискали кредит в лева, а не в швейцарски франк, както и че при сключване на договора не е била посочена конкретна сума в швейцарски франк. Неправилно било заключението на състава на СРС, че банката е следвало да разполага с информация за бъдещото движение на валутните курсове, която не е предоставила на кредитополучателя. Твърди се, че банката е информирала потребителите чрез данни, с които е разполагала към момента на преговорите и сключването на договора за кредит. Поддържа се, че кредитополучателите са предупредени, че съществува вероятност франкът да поскъпне, както и са предупредени за икономическите последици от това. Необоснован се явявал и изводът на съда, че валутният риск бил прехвърлен на потребителя. Не отговаряло на фактическата действителност и изводите на съда, че швейцарски франкове реално не са предоставени, тъй като сметката била блокирана, а и същата се използвала само за погасяване на кредита. Жалбоподателят счита за неоснователно осъждането на банката за суми за един и същи период произтичащи от валутни разлики и от увеличаване на лихвения процент по кредита. Оспорва констатациите на вещото лице по назначената съдебно-счетоводна експертиза за дължимост на претендираните от ищите суми. В обобщение на заявените в жалбата доводи, е отправно искане решението да бъде отменено, а предявените искове-отхвърлени. Претендират се разноски за двете инстанции.

В срока по чл. 263, ал. 1 ГПК е постъпил отговор на въззивната жалба от ищите в първоинстанционното производство В. И. С. и К. Т. И.. Поддържат, че не е налице твърдяното от жалбоподателя нарушение на чл. 154, ал. 1 ГПК, тъй като на основание чл. 146, ал. 4 ЗЗП, банката носи тежестта на доказване, че процесните клаузи са индивидуално договорени, за което същата не е представила доказателства. Сочат, че първоинстанционният съд правилно е приел, че клаузите на чл. 1, ал. 1, чл. 1, ал. 3, чл. 2, ал. 1, чл. 6, ал. 2, чл. 24, ал. 1 и чл. 24, ал. 2 от договора за кредит са неравноправни, тъй като попадат в приложното поле на чл. 143 ЗЗП. В тази връзка от събраните в производството пред първа инстанция писмени и гласни доказателства, в т.ч. показанията на свидетелите Д. и Б. се доказало по безспорен и категоричен начин, че процесните клаузи са неравноправни. Обосновано решаващият съд е приел, че кредитът е предоставен в лева, в каквато насока е заключението на вещото лице по изслушаната съдебно – счетоводна експертиза. Поддържат, че клаузите на чл. 2 и чл. 24 от договора не отговарят на изискването да уреждат ясни и разбираеми условия по смисъла на чл. 145, ал. 2 ЗЗП. Сочат, че в хода на производството, банката не е доказала, че преди сключване на договора за кредит е предоставила на кредитополучателите достатъчно информация относно възможността размера на задължението да нарасне значително в случай на повишаване на валутния курс на швейцарския франк спрямо лева, която да им позволи да вземат правилно решение. Обосновано решаващият съд е приел, че са неравноправни клаузите, предоставящи възможност на банката едностранно да промени лихвения процент по договора за банков кредит, както и че оспорените клаузи не са индивидуално уговорени. Молят съда да

потвърди обжалваното решение, като им присъдят сторените по делото разноски.

Първоинстанционното решение в частта, в която са отхвърлени предявените от В. И. С. и К. Т. И. срещу „Ю.Б.“ АД искове по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, както следва: за разликата над 14047,01 лв. до пълния предявен размер от 19368,58 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г.; за разликата над 589,27 лв. до пълния предявен размер от 692,91 лв., представляваща недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за годишна такса за управление на кредита за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г.; за разликата над 4085,47 лв. до пълния предявен размер от 9660,88 лв., представляваща недължимо платени суми за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент на възнаградителната лихва; и за разликата над 57,41 лв. до пълния предявен размер от 62,62 лв., представляваща недължимо платени суми за годишна такса за управление на кредита за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент, не е обжалвано и е влязло в законна сила.

Софийски градски съд, като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид наведените във въззивната жалба доводи за пороци на атакувания съдебен акт и възраженията на насрещната страна, намира за установено следното от фактическа страна:

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата.

Настоящият съдебен състав приема, че първоинстанционното решение е валидно и допустимо. По същество на спора с оглед наведените от страните във въззивното производство доводи, съдът приема следното:

Безспорно е по делото, че на 03.08.2007 г. между „Ю.Б.“ АД (с предишно наименование „Българска пощенска банка“ АД), от една страна и В. И. С. и К. Т. И., от друга, е бил сключен договор за кредит за извършване на строеж/довършване на недвижим имот № HL25296. По силата на договора банката предоставила на ищците кредитен лимит в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 117 000 лв., по курс "купува" за швейцарски франк към лева на банката в деня на усвояване на кредита. Съгласно клаузата на чл. 1, ал. 3, в деня на усвояване на кредита страните подписват приложение № 1, неразделна част от договора, в което посочват приложимия към същата дата курс "купува" за швейцарския франк. Кредитополучателите са се задължили да върнат кредита, заедно с дължимата лихва, в срок от 248 месеца, на месечни вноски, включващи главница и лихва, с размер на всяка вноска съгласно погасителен план. Съгласно чл. 3, ал. 1 от договора, годишната лихва се формира като сбор от базовия лихвен процент (БЛП) на банката за жилищни кредити в швейцарски франкове, валиден за съответния период на начисляване на лихвата, плюс договорна надбавка от 0.95 пункта, като към момента на сключване на договора БЛП на банката е бил в размер на 4,5 %. Съгласно чл. 6, ал. 2 от договора за кредит погасяването на последния се извършва във валутата, в която същият е разрешен и усвоен-швейцарски франкове. В случай, че на съответния падеж на погасителна вноска по главницата и/или лихвата кредитополучателят не е осигурил дължимата сума в швейцарски франкове по сметката си по чл. 2, ал. 1, но има средства в лева по своите сметки в банката, погасяването на кредита се извършва с тези средства след служебно изкупуване от банката на дължимите швейцарски франкове по курс „продава“ на „БПБ“ АД за швейцарския франк към лева, за което кредитополучателят с подписването на договора дава своето неотменимо съгласие и оправомощава банката. Съгласно чл. 20, ал. 1 и ал. 2 от договора, кредитополучателят има право да поиска от банката да превалутира предоставения му кредит в швейцарски франкове съответно в лева, като за услугата се съгласявал да заплати съответната комисионна, съгласно действащата към датата на превалутирането Тарифа на банката, като се съгласявал в тези случаи банката да превалутира кредита в лева по обявения курс „купува“ на банката за швейцарски франкове за датата на превалутирането, както и да прилага по отношение на превалутирания кредит лихвените проценти, обявени от банката по реда на чл. 12, ал. 2 за съответната валута и вид на кредита. В чл. 24, ал. 1 от договора е посочено, че кредитополучателят е декларирал, че е

запознат и съгласен с обстоятелството, че промяната фиксинга купува и/или продава на швейцарския франк към лева, както и превалутирането по чл. 6, ал. 3 и по чл. 20 от договора, може да има за последица, включително повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева, като в тази връзка напълно приема да носи валутния и лихвения риск от промяна на фиксинга или превалутирането за своя сметка, както и че е съгласен да поеме всички вреди (включително и пропуснати ползи), произтичащи от промяната на валутните курсове и лихвите, приложими по превалутирания кредит, след превалутирането му. С ал. 2 на същия член кредитополучателят декларира, че е изцяло запознат и разбира икономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл. 6, ал. 2 и чл. 20-24 вкл. от договора и че е съгласен с настъпването им.

Не е спорно между страните, че процесния договор за кредит е бил обезпечен с договорна ипотека. Разрешеният кредит бил усвоен на 15.08.2007 г. по блокирана сметка франкове /чл. 2, ал. 1/, чрез превалутиране на сумата служебно от банката в лева, по търговски курс „купува“ на швейцарския франк към лева на банката в деня на усвояването и била преведена по открита в банката сметка на кредитополучателите в лева /чл. 2, ал. 3/.

Предвид обстоятелството, че предоставеният на ищците банков кредит не е предназначен за извършване на търговска или професионална дейност, същите имат качеството на потребители по смисъла на [§ 13, т. 1 от ДР на ЗЗП](#), а ответната банка се явява търговец по смисъла на [§ 13, т. 2 от ДР на ЗЗП](#). Ето защо спорното правоотношение се регулират от нормите на ЗЗП, в сила от 10.06.2006 г.

По иска с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г. по договора за кредит:

Искът се основава на твърденията от една страна, че клаузите на чл. 1, ал. 1 и ал. 3, чл. 2, ал. 1, чл. 6, ал. 2 и чл. 24, ал. 1 и ал. 2 от процесния договор за кредит са неравноправни, а от друга, че кредитът е усвоен в лева, а не в швейцарски франкове, поради което му се дължи връщане в лева.

За да се приеме за неравноправна договорна клауза, съдържаща се в договор, сключен с потребител, следва да са налице следните кумулативни предпоставки: 1) клаузата да не е индивидуално уговорена; 2) да е сключена в нарушение на принципа на добросъвестността; 3) да създава значителна неравнопоставеност между страните относно правата и задълженията - съществено и необосновано несъответствие между правата и задълженията на страните; 4) да е сключена във вреда на потребителя. Предвид изложеното тежестта за доказване, че оспорените клаузи са индивидуално уговорени е на банката-ответник.

По приложението на [чл. 146, ал. 2](#) и [ал. 4 от ЗЗП](#) е формирана константната практиката на ВКС по реда на [чл. 290 ГПК](#), обективизирана в [решение № 98/25.07.2017 г.](#) по т. д. № 535/2016 г. на ВКС, ТК, II ТО; [решение № 51/04.04.2016 г.](#) по т. д. № 504/2015 г. на ВКС, ТК, II ТО; [решение № 77/22.04.2015 г.](#) по гр. д. № 4452/2014 г. на ВКС, ГК, III ГО; [решение № 67/12.09.2019 г.](#) по т. д. № 1392/2018 г. по описа на ВКС, ТК, I ТО и др., в която е разяснено, че не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, особено в случаите на договор при общи условия ([чл. 146, ал. 2 от ЗЗП](#)), като тежестта на доказване, че определено условие на договора е индивидуално уговорено, е на търговеца/доставчика - [чл. 146, ал. 4 от ЗЗП](#). Разяснено е също така, че подписването на договор за банков кредит от потребителя не освобождава банката от задължението ѝ да докаже, че намиращи се в договора клаузи, оспорени от потребителя като неравноправни, са били индивидуално уговорени с него, тъй като доказателствената тежест за установяване на обстоятелството, че клаузата е индивидуално уговорена, се носи именно от доставчика на услугата - ответната банка.

От съвкупната преценка на клаузите в договора и фактите по действията на страните, въззивният състав намира, че в настоящия случай презумпцията по чл. 146, ал. 4 ЗЗП не е оборена, а твърденията на въззивника, че кредитополучателите са имали възможност да изразят становище по съдържанието на договора, вкл. на клаузите в него, както и че са имали възможност да повлияят върху тях, остава недоказано.

В конкретния случай, съгласно чл. 1, ал. 1 от договора на ищците е предоставен

кредитен лимит в швейцарски франкове в размер на равностойността в швейцарски франкове на 117 000 лв. по курс „купува“ за швейцарски франк към лева на банката в деня на усвояване на кредита. Независимо, че в чл. 2, ал. 1 е предвидено, че кредитът се усвоява в швейцарски франкове, достъп до тази сметка кредитополучателите не са имали, тъй като същата е блокирана. Съгласно заключението на вещото лице по изслушаната пред първата инстанция съдебно-счетоводна експертиза, която настоящият съдебен състав след преценка по реда на чл. 202 ГПК кредитира изцяло като обективно и компетентно изготвена, швейцарските франкове от блокираната сметка след подадена молба от кредитополучателите, са превалутирани от банката в лева преди усвояването им, като реалното усвояване на кредита от ищците е станало именно в лева по открита на тяхно име сметка в лева. Видно от уговорките в договора за кредит и от заключението на съдебно-счетоводната експертиза, реален паричен поток от кредитодателя към кредитополучателите в швейцарски франкове не е налице, като действителното усвояване на кредита е във основната валута на страната – в лева по търговски курс „купува“ швейцарския франк към лева на банката в деня на усвояването. Посоченото обаче не води до извод, че валутата, в която се договаря и предоставя кредита, е в лева, каквито са доводите на ищците. Съгласно константната съдебна практика на ВКС, обективирана в решение № 136 от 20.10.2020 г. на ВКС по т. д. № 1467/2019 г., II т. о., [решение № 384/29.03.2019 г. по т. д. № 2520/16 г. на II т. о.](#), [решение № 294 от 27.03.2019 г. по т. д. № 1599/2017 г. на II т. о.](#), [решение № 314 от 29.07.2019 г. по т. д. № 1766/2016 г. на II т. о.](#), [решение № 67 от 12.09.2019 г. по т. д. № 1392/2018 г. на I т. о.](#) и [решение № 155 от 24.01.2020 г. по т. д. № 2561/2018 г. на II т. о.](#) и др., в хипотеза на банков кредит, по който цялата сума фактически е предоставена на разположение на кредитополучателя в националната валута, съответно в резервната валута на страна (евро – [чл. 29 ЗБНБ](#)), а не в чуждестранната валута (швейцарски франкове), уговорена в кредитния договор уговорена в кредитния договор, кредитът е остойностен в чуждестранна валута и задължението за погасяване е посочено в договора в същата чуждестранна валута, договорът не се счита сключен в резервната валута на страната (евро) и връщането на кредита се дължи в чуждестранната валута (швейцарски франкове). Предвид така посоченото следва, че процесния договор следва да се счита за сключен в чуждестранна валута – швейцарски франкове, доколкото ищците са се съгласили разрешен кредит в швейцарски франкове, да бъде усвоен по блокирана сметка в тази валута на кредитополучателите, която служебно да се превалутира в евро по търговския курс купува на швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояването, както и погасяването на кредита да бъде извършвано във валутата, в която той е усвоен – швейцарски франкове – чл. 2, ал. 1, чл. 2, ал. 3 и чл. 6, ал. 1 от договора.

Настоящият съдебен състав намира, че уговорките за предоставяне на кредитен лимит в швейцарски франкове с равностойност в лева и превалутирането на процесния кредит, сами по себе си са действителни, доколкото са ясни и разбираеми и не пораждат никакво съмнение относно волята на страните за предоставяне на кредита в швейцарски франкове. Видно от съдържанието на договора за кредит кредитополучателите са изразили ясно съгласието си да получат равностойността на 117 000 лева във франкове. Волята на страните за предоставяне на кредита в швейцарски франкове, равностойни на 117 000 лв. по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита и връщането на кредита на месечни вноски, включващи главница и лихва, с размер на всяка вноска съгласно погасителен план, оформен като приложение към договора и представляващ неразделна част от него, е ясно изразена в клаузите на чл. 1, ал. 1 и ал. 3, чл. 2, ал. 1 и ал. 5 и чл. 6, ал. 1 от процесния договор. Приложените погасителни планове съдържат ясно и разбираемо посочване на дължимите вноски по кредита, изразени в швейцарски франкове - падеж, вноска за лихва, месечна вноска. Предвид изложеното уговорката за предоставяне на кредитен лимит в швейцарски франкове в размер на равностойността на швейцарски франкове на 117 000 лв. по курс „купува“ за швейцарски франк към лева на банката в деня на усвояване на кредита определя основна, характеризираща договора за кредит престация и не противоречи на разпоредбите от ЗКИ.

Клаузите на чл. 6, ал. 2 (в частта за приложимия при служебно превалутиране курс) и чл. 24, ал. 1 и ал. 2 от договора за кредит обаче, въззивният съд намира, че са неравноправни, тъй като не са индивидуално уговорени и последиците от тях са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя.

Съгласно трайно формираната практика на ВКС неравноправна е неиндивидуално договорена клауза от кредитен договор в чуждестранна валута, последиците от която са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя и която не е съставена по прозрачен начин, така че кредитополучателят не може да прецени на основание ясни и разбираеми критерии икономическите последици от сключването на договора и когато при проверката ѝ за неравноправния характер бъде констатирано, че въпреки изискванията за добросъвестност, тя създава във вреда на потребителя значително неравновесие между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора, като в този случай за валутните разлики приложение не намират изключенията на [чл. 144, ал. 3 ЗЗП \(Решение № 384/29.03.2019 г.](#) по дело № 2520/2016 г. на ВКС, ТК, I т. о., Решение № 294/27.03.2019 г. по т. д. № 1599/2017 г. на ВКС, ТК, II т. о.; в дело С-119/17 на СЕС, дело № С-119/17 СЕС, което препраща към [решение от 20.09.2017 г. по дело С-186/16](#), т. 1 от диспозитива на решението по [дело С-186/16](#) на СЕС, т. 2, т. 3, т. 54 и т. 56 от диспозитива на решението на СЕС по [дело С-186/16](#), т. 55 от разяснителната част на решението си по [дело С-186/16](#) СЕС, дело № С-119/17).

Разпоредбата на [чл. 147, ал. 1 ЗЗП](#) предвижда клаузите на договорите, предлагани на потребителите, да бъдат съставени по ясен и недвусмислен начин, като съгласно ал. 2 при съмнение относно смисъла на определено условие то се тълкува по благоприятен за потребителя начин.

В случая по делото не са ангажирани доказателства от банката, че клаузите на чл. 6, ал. 2 и чл. 24, ал. 1 и ал. 2 са индивидуално уговорени. Липсват доказателства, че банката е представила на кредитополучателите необходимата информация и че им е разяснила реално икономическите аспекти и рискове на превалутирането на кредита в швейцарски франкове, въз основа на които да вземат решение, основано на добра информираност, и да направят разумна преценка какъв договор за кредит да сключат - договор за кредит при по-нисък лихвен процент и да носят валутния риск или договор за кредит при по-висока лихва, но да не носят валутния риск. Предоставената от банката информация, декларирана в клаузата на чл. 24, ал. 1 и ал. 2, че кредитополучателите са информирани, че е възможно крайната цена на кредита в левова равностойност да бъде различна от първоначалната сума в швейцарски франкове и, че това ще доведе до неблагоприятни последици не обосновава извод, че е налице „достатъчна информираност“ на потребителите. Така формулираните клаузи създават и значително неравновесие между банката и потребителите, тъй като банката възлага недобросъвестно редица задължения в тежест на клиентите, а именно-потребителите напълно приемат да носят за своя сметка риска от промени и повишаване на размера на погасителните вноски, както и че е съгласен да поеме всички вреди, вкл. и пропуснати ползи, произтичащи от промяната на валутните курсове.

Горният извод не се променя и от събраните в първа инстанция гласни доказателства чрез разпита на св. Б. (служител при ответника). Съдът след преценка на показанията на свидетелката по реда на чл. 172 ГПК, съобразявайки известната ѝ заинтересованост като лице, което е участвало пряко в договарянето на кредита и което към настоящия момент работи в същата банка, намира, че от показанията ѝ действително се установява, че на ищците е предоставена информация, за възможна промяна на обявения курс на банката купува/продава на швейцарския франк, както и че това ще рефлектира върху размера на лева. Същата обаче се явява недостатъчна, доколкото не се установява да е предоставена информация за икономическите последици от подобно трайно обвързване при обезценяване на лева спрямо швейцарския франк, както и при неразяснено възможности за минимизиране на риска (напр. чрез застраховане). В останалата част показанията ѝ сочат каква е обичайната практика при отпускане на кредити в банката.

Без значение за спора е факта, че за част от сумите ищците са внасяли на каса в банката швейцарски франкове, а не лева, т.е. не е извършвано превалутиране при внасяне на месечните анюитетни вноски. В тази връзка следва се отбележи, че потребителят може да купи швейцарски франкове от където желае, но и така пак търпи загуба и оскъпяване на кредита, тъй като прави разход за покупка на тази валута, чиито курс след сключване на договора значимо и постоянно се е повишавал спрямо еврото/лева, с каквато валута ищцата е закупувала франкове. В случая ищците претендират надплатени от тях суми в резултат на оскъпяването на кредита, което се дължи на извършеното служебно от банката

превалутиране на швейцарските франкове от блокираната сметка в евро преди усвояването им.

По изложените съображения се налага изводът, че оспорените клаузи на чл. 6, ал. 2 и чл. 24, ал. 1 и ал. 2 от договора за банков кредит се явяват неравноправни.

Предвид установената нищожност на клаузите за поемане на валутния риск от потребителите и на вредите, свързаните с този риск, заплатените от кредитополучателите за периода 03.08.2007 г. – 01.09.2015 г. суми по курса на швейцарския франк към лева, надвишаващ курса определен в договора при усвояване на сумата, са платени при начална липса на основание. Ето защо и на основание [чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД](#) получените при начална липса на основание суми подлежат на връщане. Платените суми за този период при начална липса на основание, съгласно приетото по делото заключение на вещото лице са в размер на 19368,58 лв.

Съгласно разясненията, дадени в [т. 7 от ПП на ВС от 28.05.1979](#) по гр. д. № 1/1979 г., давностният срок за вземанията по [чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД](#) е общият пет годишен срок по [чл. 110 от ЗЗД](#) и тече от момента на получаване на плащането. Съгласно [чл. 116, б. „б“, предл. 1 ЗЗД](#) давността се прекъсва с предявяване на иск, а съгласно [чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД](#) – спира да тече докато трае съдебното производство относно вземането. В случая давността е прекъсната, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 12.08.2016 г. Предвид приложимост на 5-годишната давност в случая се обуславя изводът, че погасени по давност са всички, чиято изискуемост е настъпила преди 12.08.2016 г. Въз основа на вменената по [чл. 162 ГПК](#) компетентност на съда за определяне размера на основателната част от иска и с помощта на заключението на вещото лице по съдебно-счетоводната експертиза, в която е посочен размерът на вземането за всеки месец, обхванат от исковия период, съдът намира, че надплатените суми, вследствие на валутната разлика между швейцарския франк и лева възлиза на сумата от 14047,01 лв. Следователно искът по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД е основателен за сумата от 14047,01 лв., платени без основание през периода 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г., вследствие на валутната разлика между швейцарския франк и лева.

По иска с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за недължимо платени суми поради валутна разлика между швейцарския франк и лева за годишна такса за управление на кредита за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г. по договора за кредит:

Съгласно чл. 4, т. 2 от договора за кредит в началото на всяка следваща година, считано от датата на усвояване на кредита, кредитополучателят заплаща на банката годишна такса за управление в размер на 0,3 % върху размера на непогасената главница към същата дата.

Въззивният съд намира така уговорената клауза за неравноправна, доколкото с нея се уговаря вземане, което да е пряко обвързано с процентното съотношение на непогасената главница. По този начин се създава впечатление, че в полза на банката е предвидено допълнително възнаграждение, наред с договорената възнаградителна лихва. Посоченото води до значителна неравноправност между произтичащите по договора права и задължение, в противоречие с изискването за добросъвестност. С оглед изложеното клаузата на чл. 4, т. 2 от договора за кредит се явява неравноправна по смисъла на чл. 143 ЗЗП, поради което сумите заплатени въз основа на процесната клауза като недължимо платени, подлежат на връщане.

От заключението на вещото лице по допълнителната съдебно-счетоводна експертиза се установява, че за периода от 03.08.2007 г. до 01.09.2015 г. банката е получила суми в размер на 692,91 лв. за годишна такса за управление на кредита по чл. 4, т. 2 от договора за кредит. От тази сума погасени по давност са вземанията за периода от 03.08.2007 г. до 11.08.2011 г. Изчислен по реда на чл. 162 ГПК искът се явява основателен за сумата от 589,27 лв. и за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г.

По иска с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за недължимо платени суми за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г., в резултат на едностранно изменение на лихвения процент на възнаградителната лихва:

Искът се основава на твърденията, че клаузите на чл. 3, ал. 1, ал. 3 и ал. 5, чл. 8, ал. 2 и чл. 12, ал. 1, регламентират възможността на банката едностранно да променя размера на възнаградителната лихва, такси и комисионни, са неравноправни.

Съгласно разясненията, дадени с [решение № 205/07.11.2016 г.](#) на ВКС, ТК, I ТО, постановено по реда на [чл. 290 ГПК](#), уговорената неиндивидуално в договора за кредит възможност за едностранно увеличаване от страна на банката на първоначално съгласувания размер на базовия лихвен процент, при необявени предварително и невключени като част от съдържанието на договора ясни правила за условията и методиката, при които този размер може да се променя до пълното погасяване на кредита, не отговаря на изискването за добросъвестност, поради което по отношение на тази клауза изключението по [чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗПП](#) е неприложимо. Следва да се отбележи също така, че при липса на ясни критерии и методология за промяна на базовия лихвен процент на банката за жилищни кредити не може да се извърши преценка дали възможността на банката е ограничена само до повишаване на лихвата или е предвидена възможност посредством въвеждане на забрана за реципрочно намаляване на лихвата при понижаване на горепосочените лихвени компоненти, които влияят върху СБР ([решение № 424/02.12.2015 г.](#) по гр. д. № 1899/2015 г. на ВКС, ГК, IV ГО).

С [решение № 231 от 02.03.2018 г.](#) по т. д. № 875/2017 г., на ВКС, ТК, I ТО, е разяснено, че е необходимо методът за индексирание и промяна на цените да е описан по ясен и недвусмислен начин и потребителят да е получил достатъчно конкретна информация как търговецът може да промени едностранно цената. Методът на изчисляване на съответния лихвен процент трябва да съдържа конкретно разписана изчислителна процедура, която да сочи вида, количествените изражения и относителната тежест на всеки от отделните компоненти и не може клаузата да съдържа само изброяване на обективните фактори за възникване на правото на изменение, за да може потребителят да направи прогноза или самостоятелни изчисления, т. е. да предвиди икономическите последици от сключването на договора. Необходимо е между съконтрагентите да е постигнато съгласие за начина на формиране на възнаградителното на кредитодателя - относно конкретна формула за определяне на възнаградителната лихва - съществен елемент от този вид банкова сделка. Следователно методиката за изчисление на лихвата, респ. на базовия лихвен процент, също е елемент от договора за кредит, а информацията за компонентите трябва да е публично достъпна.

В случая съгласно чл. 3, ал. 1 за усвоения кредит кредитополучателят дължи на банката годишна лихва в размер на сбора на базовия лихвен процент на банката за жилищни кредити в швейцарски франка (БЛП), валиден за съответния период на начисляване на лихвата плюс договорна надбавка от 0,95 пункта. Към момента на сключване на договора БЛП на банката за жилищни кредити в швейцарски франка е в размер на 4,5 %. Клаузата на чл. 3, ал. 1 касае цената на договора - определянето на размера на възнаградителната лихва като сбор от две компонентни – константна надбавка (0,95 пункта) и БЛП на банката за жилищни кредити в швейцарски франка (4,5 % към момента на сключване на договора). От текста на клаузата се установява, че страните са били наясно с действащия БЛП за жилищни кредити в швейцарски франка, като с подписването на договора са изразили съгласието си с конкретния размер на БЛП към сключването на договора, съответно с цената на предоставения кредит и погасителния план към него. Предвид изложеното, настоящият съдебен състав приема, че клаузата на чл. 3, ал. 1 от договора за кредит е ясна и разбираема, поради което същата не се явява неравноправна.

С оглед дадените по-горе разяснения, обаче настоящият съдебен състав намира, че съдържанието на клаузата на чл. 3, ал. 5 от договора за кредит осъществява фактическия състав на чл. 143 ЗПП.

Според чл. 3, ал. 5 от договора действащият БЛП на банката за жилищни кредити не подлежи на договаряне и промените в него стават незабавно задължителни за страните. Банката уведомява кредитополучателя за новия размер на базовия лихвен процент за лева и дата, от която той е в сила, чрез обявяването им на видно място в банковите салони, като договорените надбавки не се променят.

Така уговорена клаузата на чл. 3, ал. 5 от договора за банков кредит не съдържа установени обективни критерии, механизъм и методология, на основание на които банката ще може да променя лихвения процент. В договора няма дефиниция на БЛП на банката,

ното е предвидена методология как конкретно ще се изменя БЛП. С всяка промяна на приложимия БЛП би се променяла и приложимата възнаградителна лихва като в договора не са посочени конкретните критерии, на основание на които банката ще може да променя лихвения процент. Вещото лице по приетата без оспорване съдебно-счетоводна експертиза, посочва, че и в методологията на банката за определяне на базов лихвен процент (БЛП) няма формула (алгоритъм) за изчисляване на БЛП. Липсва каквато и да било яснота относно методика за изменението на лихвата, обосноваваща наличието на „основателна причина“ по смисъла на чл. 144, ал. 2, т. 1 ЗЗП или даваща възможност за преценка за приложението на чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗЗП. Процесният договор не попада и в изключението на чл. 144, ал. 3, т. 2 ЗЗП, тъй като не представлява такъв за покупка или продажба на чужда валута, пътнически чекове или международни парични преводи в чужда валута. Отсъствието на посочени в договора обективни фактори, водещи до изменението на лихвения процент, и предоставена изцяло в дискрецията на банката промяна на стойността на банковия лихвен процент, създава значително неравновесие между задълженията на страните и противоречи на изискването за добросъвестност.

По делото не е доказано клаузата на чл. 3, ал. 5 от договора да е индивидуално уговорена от страните, респ. страните да са постигнали предварително съгласие относно компонентите, които влияят на механизма на формиране на БЛП. Липсата на уговорка в този смисъл не може да бъде преодоляна в хода на съдебното производство чрез ангажиране на доказателства, в случая съдебно - счетоводна експертиза, за да се установи кои фактори са повлияли върху базовия лихвен процент. Правно релевантно е дали страните са уговорили по ясен и недвусмислен начин при наличие на промяна на някой от изрично уговорени обективни фактори, че за банката е налице възможност да измени променливия компонент от уговорената лихва.

По изложените съображения съдът приема, че с клаузата на чл. 3, ал. 5 от процесния договор, на банката е предоставена възможност да променя едностранно условията на договора въз основа на непредвидено в него основание, поради което същата е неправопавна по смисъла на чл. 143 ЗЗП.

С оглед нищожността на клаузата по чл. 3, ал. 5 от договора, съдът намира, че кредитополучателите дължат на банката годишна лихва в размер на сбора на БЛП към момента на сключване на процесния договор – 4,5 % плюс договорна надбавка от 0,95 %.

От приетата пред първа инстанция съдебно-счетоводна експертиза, неоспорена от страните, се установява, че погасената в периода 03.08.2007 г. до 01.09.2015 г. възнаградителна лихва е в размер на 44528,88 швейцарски франка, а размерът на възнаградителната лихва за същия период при начална главница от 98452 швейцарски франка и непроменлив ГЛП от 5,45 % се равнява на 37757,87 лв., т.е. разликата между двете суми от 6771,01 швейцарски франка (9660,88 лв.) се явява недължимо платена възнаградителна лихва в резултат от неправомерно увеличеният лихвен процент по кредита.

Предвид приложимост на 5-годишната давност в случая се обуславя изводът, че погасени по давност са всички вземания, чиято изискуемост е настъпила преди 12.08.2016 г. (датата на депозиране на исковата молба). Изчислен по реда на чл. 162 ГПК искът се явява основателен за сумата от 4085,47 лв., платена без основание през периода 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г. в резултат на едностранно увеличение от страна на банката на лихвения процент по кредита.

По иска с правно основание чл. 55, ла. 1, пр. 1 ЗЗД, представляващ недължимо платени суми за годишна такса за управление на кредита за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г, в резултат на едностранно изменение на лихвения процент:

Съгласно чл. 12, ал. 1 от договора банката запазва правото си по време на действие на настоящия договор да променя Тарифата за условията, лихвите, таксите и комисионните, които банката прилага при операциите си. Измененията в Тарифата и/или приложимите лихви влизат в сила от деня на приемането им от компетентните банкови органи и са задължителни за страните по настоящия договор.

В договора не са посочени критериите, при които банката ще може да променя Тарифата, съответно – клаузите не отговарят на изискванията за яснота и разбираемост.

Клаузите покриват хипотеза на едностранна промяна от търговеца на характеристиките на

стоката или услугата без основание, която изрично е регламентирана като неравнопоставена в чл. 143, ал. 2, т. 11 ЗЗП. От заключението на вещото лице по допълнителната съдебно-счетоводна експертиза, се установява, че за периода 03.08.2007 г. до 01.09.2015 г. банката е получила сума в общ размер от 34,86 ш. франка (62,62 лв.), представляваща разлика между първоначално уговорения размер на таксата за управление по т. 4 от договора и заплатения в резултат на едностранно увеличения от банката лихвен процент. Основателно е и възражението на ответника за погасени по давност вземания преди 12.08.2011 г. Следователно искът е основателен за сумата от 57,41 лв. и за периода от 12.08.2011 г. до 01.09.2015 г.

По изложените съображения и доколкото крайните изводи на двете инстанции съвпадат, обжалваното решение следва да се потвърди.

По разноските по производството:

При този изход на делото в полза на въззиваемите – ищци следва да се присъдят сторените в настоящото производство разноски. Техният размер възлиза на 4000 лв. – заплатено възнаграждение за един адвокат за осъществяване на процесуално представителство във въззивното производство. Насрещната страна своевременно е релевирала възражение за прекомерност по чл. 78, ал. 5 ГПК за претендираното адвокатско възнаграждение. Съгласно нормата на чл. 78, ал. 5 ГПК, ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл. 36 ЗАдв. Минималният размер на адвокатското възнаграждение, определен съобразно чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, в случая възлиза на сумата от 1093,37 лв. Същевременно заплатеното от жалбоподателите адвокатско възнаграждение е в значително по – висок размер. Предвид фактическата и правна сложност на делото, както и обстоятелството, че във въззивното производство е проведено едно открито съдебно заседание, адвокатското възнаграждение следва да се намали на 2500 лв.

Мотивиран от изложеното, Софийски градски съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение от 16.08.2021 г., постановено по гр. д. № 45662/2016 г. по описа на СРС, 44 състав, в обжалваната част.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 „Ю.Б.“ АД, ЕИК ****, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „****“, да заплати на В. И. С., ЕГН *****, и К. Т. И., ЕГН *****, сумата от 2500 лв. - разноски във въззивното производство.

Решението подлежи на обжалване в едномесечен срок от връчването му на страните пред Върховен касационен съд.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____